

A nagyotmondások kora lejárt

Kedd, 2009. január 20. 16:53 - Frissítve: Szerda, 2009. január 21. 06:09

Olyan strukturális hátrányunk van, amelyet a jelenlegi államháztartási szerkezetben nem lehet ledolgozni. A paralimpikon sem képes ugyanis a rendes olimpián nyerni - mondta a Zoomnak adott interjújában Csaba László közgazdász, a CEU egyetemi tanára.

- A költségvetési prognózisnál szinte már biztos, hogy rosszabb lesz a gazdaság teljesítménye, az infláció pedig jobb. Kérdés, miként tartható a 2,6 százalékos hiánycél, és mennyire kell mindent a deficitnek alárendelni.

- Az államháztartás rendbetétele a tartós növekedés megalapozásának egyik peremfeltétele. Ez csak a belépő, a vizsga utána jön. A magyar gazdaság gyakorlatilag öt éve stagnál, ez több, mint az I. világháború idején. A 2004-2006 közötti 1,5 százalékpontos növekedést a mesterséges keresletbővítés okozta. 2007-2008 között stagnált a gazdaság, 2009-2010 között pedig negatív és pozitív nulla várható. A három együttesen kisebb, mint a gazdaság 3-3,5 százalék körüli, hosszú távú növekedési trendértéke. Ez nem mehet így tovább. Az államháztartás szerkezete kiadási és bevételi oldalon is rossz. Ez egy olyan strukturális hátrány, amit ebben a szerkezetben nem lehet ledolgozni. A paralimpikon sem képes a rendes olimpián nyerni. Ráadásul a foglalkoztatási arány 20 százalékponttal alacsonyabb nálunk, mint az OECD jól teljesítő országaiban; ez elképesztően nagy különbség. És persze kisebb, hatékonyabb államra lenne szükség.

Zoom / Arató Judit

- Mindez hány évtized a mostani belpolitikai viszonyok között?

- Két-három év alatt véghez vihető, példa erre Szlovákia, Írország, Spanyolország. Ha leszállunk a népről és hagyjuk, hogy az emberek magukról gondoskodjanak, vállalkozzanak, gyors eredményeket lehet elérni. Magyarországon a vállalkozói szellem hiányára még soha senki nem panaszkodott

- Világos, de az a szellem is nagyon erős, hogy az állam oldja meg a problémáinkat és folyamatosan segítsen, ha van, ha nincs baj.

- A politikai osztály "vívmánya", hogy az utóbbi tíz évben elterjesztették ezt a mentalitást. A változás egyik eleme társadalomlélektani, amelynek látom már a jeleit. Akár szakmai, akár laikus közönségnek tartok előadást, azt tapasztalom, az üres ígéreteknek már nem dőlnek be. A politikusok felelőssége, hogy reálisan beszéljenek az állam teljesítőképességéről. De nagyon nem mindegy, kik teszik ezt. Csak hiteles emberek szólhatnak hiteles összefüggésekben. Kiss Imre gazdaságinformatikai professzor mondta a '70-es években példaként a rosszul vezetett cégekkel kapcsolatban: ha meleg van, be kell kapcsolni a ventilátort, de ha nem nyitjuk ki az ablakot, akkor csak a bűdöset keverjük. Időszerű a gondolat ma is.

- Mi vagy ki fogja kikényszeríteni a politikai váltást?

- A válság haszna, hogy a pénzügyi, gazdasági folyamatok ráébresztik a társadalmat, ez nem mehet így tovább. A nagyotmondások kora lejárt. Ehhez szükség lesz új emberekre is. A szellemi életben látok ilyen törekvéseket, megjelenhetnek új erők, vagy a régiek új módon kombinálódhatnak.

Zoom / Arató Judit

- Ön szerint mi áll az orosz-ukrán gázvita háttérében? Milyen politikai játszma, és kinek az érdekeiért zajlik?

- Tízből kilencszer "Moszkva keze" a jó válasz, de most nem erről van szó. Ukrajna a narancsos

forradalom után kihagyott egy lehetőséget. Nem kizárólag önhibájából, hanem a nyugat fogadókészségének hiánya miatt. Elmaradt Ukrajna NATO tagsága, ami szimbolikus, de elkerülhetetlen lépés lett volna, és nem jött létre szorosabb kötelék az Európai Unióval sem. Ezzel szemben tovább erősödött az oligarchikus, vagy ha tetszik, maffiakapitalizmus. Durván összefonódik a politika és a gazdaság, a két politikai tábor nagyjából ugyanakkora erőt képvisel, ezért senkinek sincs ahhoz elég ereje, hogy egy ideig, akár négy-öt évig nála legyen a bicikli; de mindenkinek van elég ereje ahhoz, hogy a másik elképzelését megghiúsítsa. Ukrajna fel akarja magára hívni a nyugat figyelmét és ehhez nincs más eszköze, mint a háziasszonyokhoz hasonlóan összetörni a poharat, hogy zajt csapjon.

- Az Unió nem fogja azonnal széttárni a karját, hogy gyertek ukrán barátaim és vélhetően a NATO sem.

- De az EU máris kiküldött egy ellenőrző, békéltető bizottságot. Az ukránoknak van még hat hetük - nagyjából eddig tart a zord idő -, hogy a figyelem középpontjában legyenek, és nekik ez mindent megér. Szerintem egyébként ezzel mellé lönek, mivel inkább felerősödik az a folyamat, hogy mielőbb meg kell építeni az Ukrajnát elkerülő vezetékrendszert. Persze ehhez meg pénz, paripa, fegyver kell, és megegyezés, ami legalább tíz éves projekt. De annyit elérhet Ukrajna, hogy a törökökhöz és a szerbekhez hasonlóan kivív magának egy kiemelt partneri státuszt, tagfelvételi egyezményt, vagy egy gyorsított NATO tagságot, amit a magyar kormány is volt kedves megvétőzni májusban, pedig ha őket és Grúziát felvettük volna, nem lett volna például grúziai válság.

Zoom / Arató Judit

- Ehhez nyilván Oroszországnak is volt egy-két szava.

- A NATO bővítésébe, úgy látszik, mintha Moszkvának ismét lett volna beleszólása, az Európai Unió politikájának alakításában pedig Moszkva szempontjai kiemelték, Kijevé alárendeltek. Ez egyáltalán nem megnyugtató. Írtam 2004-ben egy hosszú cikket arról, hogy a Putyin korszak fordulata abból állt,

hogyan felismerték, Oroszország nem szuper-, hanem középhatalom. Üzletet ajánlottak Amerikának és Európának, amit ők el is fogadtak: a posztszovjet térség, mínusz a Baltikum az ő érdekszférájuk, cserébe Oroszország nem szól bele Európa ügyeibe. Ez a képlet azonban Ukrajnának elfogadhatatlan, hiszen ők ebben a játszmában nem objektumok, hanem szubjektumok. A republikánusok vezette Amerika a hagyományos nagyhatalmi logika mentén működött: ez a miénk, az meg a tiétek és kész. A demokrata politikában ez nem így szokott lenni, különösen Clinton ideje alatt. Nekik fontos volt a demokrácia elterjesztése, szívügyüknek tartották az orosz belviszonyokat, erőteljes volt keleti érdeklődésük. Obama színre lépésével talán nagyobb mozgástere lesz előbb a NATO, majd az Unió felé Ukrajnának.

Zoom / Arató Judit

- A magyar energiapolitikának milyen irányba kellene elmozdulnia? Arról beszél a politika, hogy minél nagyobb gáztároló kapacitás kell, meg alternatív szállítási útvonalak, de valahogy a gondolkodás csak a gáz körül forog, az alternatív források, esetleg az atom a kanyarban sincsen.

- Körkörös támadás kell, minden fronton előre kell menni. De első lépésként energiapolitikánknak nem a kínálatbővítésre, hanem a felhasználás ésszerűsítésére kellene irányulnia. Majdnem dupla akkora az energiafőhasználásunk, mint a nyugati országokban. Ablakszigeteléssel negyedével csökkenthető a fűtési költség, talán nem a gáz árát kellene támogatni, hanem a szigetelését. Másodszor sokkal jobban ki kellene használni a geotermikus-, a szél- és napenergiát. Harmadszor, meg kell nézni, mi minek az alternatívája? Az alternatíva magyarul: másik lehetőség. De van-e ilyen? A Nabucco? Nincs pénz, paripa, fegyver, de a legnagyobb gáz, hogy nincs gáz hozzá, illetve ami van, az csak az oroszok által kontrollált területen hozható át. Ha más területekben gondolkodunk, Nigéria, Algéria, ezek biztonságosabbak? Nem. A magánszféra, ha akar, építkezzen, de erre állami energiapolitikát nem kellene építeni. És negyedszer, jön a tabu, tovább kell bővíteni az atomenergiát. És óriási lépésekben kellene haladni egy piaci alapú, környezetvédelmi- és takarékosági szempontokat is tartalmazó árrendszer felé.